

Nr 181

Av herr **Hedström m. fl.**, *angående förläggningen av husdjurs- och trädgårdsförsöksstationerna för norra försöksdistriktet.*

(Lika lydande med motion nr 237 i Andra kammaren)

I årets statsverksproposition har chefen för jordbruksdepartementet hemställt om att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen förläggning av husdjurs- och trädgårdsförsöksstationerna för norra försöksdistriktet till Röbbäcksdalen. Departementschefen ansluter sig till den utredning, som utförts på begäran av förra årets riksdag och som avsåg att klarlägga för- och nackdelarna för de båda aktuella förläggningssorterna Öjebyn och Röbbäcksdalen.

Utredaren har då han bedömt de båda förläggningssorterna ur begränsad försökssynpunkt kommit till följande slutsats: »Intet av alternativen kan betecknas som klart överlägset det andra när det gäller valet av förläggningsort för husedjursförsöken ur begränsad försökssynpunkt. Ur begränsad försökssynpunkt framstår öjebyalternativet som fördelaktigast när det gäller trädgårdsförsöken.»

I detta sammanhang vill vi erinra om att jordbrukshögskoleutredningen i SOU 2: 1960 kommit till följande slutsats då det gäller husdjursförsöken: »Ett av motiven för att inrätta en försöksgård vid egendomen Öjebyn var den betydande egendomsstorleken, som skulle kunna möjliggöra hållandet av en tillräckligt stor nötkreatursbesättning, bedömt med hänsyn till försöksverksamhetens behov. Kravet i detta avseende kvarstår fortfarande, vilket medför att övriga försöksgårdar i Norrland bedömts som mindre lämpliga för detta ändamål. Ett annat skäl för detta förslag är de relativt stora investeringar, som redan gjorts i form av specialinredda stallar och andra försöksutrymmen.»

Utredaren har som allvarligaste nackdel för Öjebyn anført den dåliga arronderingen, som trots utredarens påstående måste betecknas som god för gårdar av denna storleksordning (140 ha) under norrländska förhållanden. Det hade också varit lämpligt om utredaren kontaktat länets lantbruksnämnd vid bedömningen av möjligheterna till arronderingsförbättring. Lantbruksnämnden och likaså hushållningssällskapet i länet anser möjligheterna till ägoutbyten vara goda, medan utredaren konstaterar att de är mycket små. Det är också något förvånande att utredaren tillmäter arronderingsbristerna vid Öjebyn så avgörande betydelse, samtidigt som han anser att ett betesområde beläget cirka 1 mil från Röbbäcksdalen *med fördel* skall kunna utgöra bete för 100 försöksdjur (tackor). Om samma beräknings-

grunder för försöksdjurens arealbehov tillämpas vid Öjebyn som tillämpas i utredningen å sidan 11 beträffande Röbbäcksdalen och om samma liberala tolkning, om vad som kan ske med fördel, tillämpas för Öjebyn, är utredarens argument i fråga om dålig arrondering helt undanröjda.

Utredaren har också åberopat det naturliga sambandet mellan husdjurs- och växtodlingsförsök som skäl för att förordna Röbbäcksdalen som stationeringsort. Helt naturligt existerar ett intimt samband mellan växtodling och husdjursförsök, men då det gäller försöken finnes ett sådant endast i fråga om betesförsök och försök för foderkonservering.

För utfodringsförsöken, som av samtliga tillmättes den största betydelsen, är det av betydligt större vikt att tillräckligt stora och jämna foderkvantiteter kan ställas till förfogande än att växtodlingsförsök finnes på samma egendom. Utredaren har ur jordmåns- och klimatsynpunkt jämfört de båda egendomarna. Då det gäller att få fram stora och jämna foderkvantiteter torde det icke råda någon tvekan om att Öjebyn har ett företräde på grund av den stora arealen och att egendomens växtodling ej belastas av växtodlingsförsök. Möjligheten att genomföra betes- och foderkonserveringsförsök är heller på intet sätt sämre vid Öjebyn än vid Röbbäcksdalen.

Utredningsmannens väsentliga argument, då han förordar Röbbäcksdalen, synes vara att han anser platsen lämpligare som stationeringsort för distriktsförsöksledaren. I detta sammanhang anför han följande: »Då distriktsförsöksledaren för att hålla kontakt med aktuella försöksproblem samt vid planering och inspektion av lokala försök måste företaga en mängd resor till olika delar av sitt distrikt, framstår det särskilt för norra distriktets del angeläget att försöksstationen placeras så fördelaktigt som möjligt ur kommunikationssynpunkt. Umeå måste ur denna synpunkt anses vara den bästa förläggningssorten.»

Här är det av intresse att återge jordbrukshögskoleutredningens uttalande i ärendet: »Utredningen har även övervägt att inrätta försöksdistrikt och distriktsnämnder på husdjursområdet men funnit att det f. n. icke föreligger något behov därav. En av orsakerna är att antalet försök med förläggning utanför försöksstationerna eller Ultuna icke torde bli särskilt stort. Möjligheterna att förlägga husdjursförsök till vanliga praktiska lantbruk är nämligen högst begränsade med tanke på de krav, som måste ställas på stallinredning, skötsel m. m. Vidare kan nämnas att förläggningssortens geografiska läge ofta är av underordnad betydelse. Hithörande problem behöver nämligen icke vara lokalt betonade i vanlig mening, men de måste likväl lösas medelst lokala försök, därför att det varken centralt eller vid försöksstationerna finnes lämpliga betingelser för ifrågavarande studium. En distriktsorganisation inom husdjursområdet torde därför för närvarande få en så begränsad funktion att fylla att utredningen ej ansett sig böra föreslå en sådan.»

Den betydelse utredaren tillmäter distriktsförsöksledarens stationeringsort synes anmärkningsvärd mot bakgrunden av jordbrukshögskoleutredningens uttalande. Stationeringsorten för verkställande ledamoten i en di-

striktorganisation, som för närvarande anses obehövlig, kan väl knappast vara avgörande. Den mängd resor för planering och inspektion av lokala försök, som utredaren åberopar som skäl vid valet av stationeringsort, synes också enligt jordbrukshögskoleutredningen helt sakna betydelse.

En betydelsefull försöksverksamhet, som utredaren icke berört, gäller lantmannabyggnader. De särförhållanden som där måste beaktas hör främst samman med den låga vintertemperaturen i Norrland. En förläggning av dessa försök till Öjebyn synes kunna ge för hela norra distriktet tillämpbara resultat, medan resultaten från Röbbäcksdalen icke blir tillämpbara i samma utsträckning. Betydelsen av dessa försök belyses av att statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader i samråd med hushållningssällskapet sedan 1959 utfört temperatur- och fuktighetsmätningar i 423 djurstallar inom Norrbottens län. Att Norrbotten valts till undersökningsområde beror på att ifrågavarande byggnadsproblem bättre kan belysas där än i andra delar av landet.

Beträffande trädgårdsförsöken synes utredarens uppfattning att öjebyalternativet är fördelaktigast vara riktig. En förflyttning till Röbbäcksdalen skulle också innebära en avsevärd fördröjning av verksamheten på grund av de tidskrävande iståndsättningsåtgärder, som måste göras på den sistnämnda försöksgården.

Undertecknade anser att den utredning, som gjorts enligt beslut vid föregående års riksdag, icke på något sätt styrkt att Röbbäcksdalen skulle vara fördelaktigare som stationeringsort för husdjurs- och trädgårdsförsöken än Öjebyn. Följande skäl för placering av nämnda försöksinstitutioner vid Öjebyn kvarstår fortfarande som väsentliga:

1. Av SOU 2: 1960 sid. 313 framgår att Öjebyn är den försöksgård i Norrland, som bäst lämpar sig för husdjursförsök i den omfattning som förutsetts.

2. De investeringar i försöksstallar, som gjorts vid Öjebyn, gör detta alternativ väsentligt billigare för statsverket.

3. Öjebyn är den lämpligaste gården för förläggning av trädgårdsförsök.

4. Resultaten av byggnadsförsök blir mer tillämpbara för distriktet om de utföres vid Öjebyn än om de utföres vid Röbbäcksdalen.

5. Det råder ingen tvekan om att en förflyttning till Röbbäcksdalen skulle medföra en avsevärd fördröjning av försöksresultaten på mer än tillräckligt försenade och försummade försöksområden.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att husdjurs- och trädgårdsförsöken avseende norrlandslänen i likhet med vad tidigare varit fallet förläggas till Öjebyn.

Stockholm den 24 januari 1962

Uno Hedström

Ragn. Bergh

E. Hj. Nyström

Thure Dahlberg